

מראי מקומות - מנחות ק"ט

וקאי, אם מגלח במקדש, נתגלה דכוונתו היתה לנזירות ממש, וע"מ דאמר אינו כלום, ואם מגלח בבית חוניו, ע"כ דכוונתו היתה רק לצעורי עצמו, ויצא במה שעשה בבית חוניו. וע' בעולת שלמה דכ' דלפי דברי תוס' בכתובות, יצא דגם לענין עולה כן, דאם רוצה לטרוח להביא לבהמ"ק, יהי' עולה גמורה, אבל אם לא ירצה לטרוח, אז מעולם לא היתה כוונתו להקריב עולה, ולכן שפיר "יצא" במה שהביא בבית חוניו. אלא דדייק דמדברי רש"י כן לא משמע כן, אלא דלדורון בעלמא קא מכוין, ולא חל עליה שם עולה. והק' ע"ז, א"כ איך מביאו לבהמ"ק כלל, דמשמע דגם אם מביאו לבהמ"ק א"ש, והרי זהו חולין בעזרה. וכ' די"ל דרש"י ס"ל כתוס' בנזיר הנ"ל, ואם מביאו בבית חוניו, נתגלה דבאמת לא היתה כוונתו כי אם לדורון ממש, אבל אם הי' מביאו לבהמ"ק, אה"נ דאז יהי' נתגלה דכוונתו היתה לעולה ממש, ושפיר הוי קרבן כשר.

(ג) **הכהנים ששמשו בבית חוניו לא ישמשו במקדש שבירושלים - כ' הרמב"ם** (ביאת מקדש ט', י"ד), "ויראה לי שאם עבד כהן ששימש שם במקדש, לא פסל", וכ' הכסף משנה ד"טעמא דמסתבר הוא, דכיון דמשום קנסא הוא דמיפסלי, ... בדיעבד אין לקנוס".

(ד) **הכהנים ששמשו בבית חוניו - ע' בשפת אמת** (סוד"ה במשנה) דכ' להסתפק לענין המשמש בבמה בשעת איסור הבמות, דאפשר דקנסו רק בבית חוניו, משום דהוי בניו דומה לבהמ"ק, ואפשר דהרבה כהנים נמשכים לשם, כיון דהעכו"ם היו נותנים להם הרבה שכר להקריב בעבורם, ולהכי קנסו חכמים, או דלמא גזרו גם על כל במה, ולא נקט בבית חוניו אלא משום דאיירי לעיל בבית חוניו.

(ה) **ואין צריך לומר לדבר אחר... הרי אלו כבעלי מומין - כ' השפת אמת** דלכאור' מבואר מהא דהמשנה מדמה מי שעבד ע"ז ועבד עבודה לבעל מום העובד, א"כ ה"ה דפסול עבודתו

(א) **נעשה כאומר הרי אני עולה ע"מ שלא אתחייב באחריותה - פרש"י**, כיון דאמר ע"מ שאקריבנה בבית חוניו, הוי כאילו אמר ע"מ שאהרגנה ולא אחייב באחריותה. וכ"כ הרע"ב, כ' בתוס' רעק"א על משניות (אות ל"א) דנראה דס"ל לרש"י דהאומר סתם ע"מ שלא אתחייב באחריותה, היינו רק באחריות אונסים, ואפשר אף לפשיעה, אבל מ"מ לא על מזיק בידים. ולזה הוסיף רש"י דכיון דאמר ע"מ שאקריבנה בבית חוניו, הוי כאילו פירש ע"מ שלא אתחייב אם אהרגנה בידים. וע"ע בשפת אמת דכ' דלכאור' משמע דכוונת הנודר לומר דאינו חייב באחריותה אם הקריבו בבית חוניו, וא"כ יש לעי', מהו הדין אם נאבדה, האם יש עליו קבלת אחריות לזה (ומדברי רעק"א משמע דודאי גם על זה לא קיבל אחריות). אבל כ' דממימרא דר' יוחנן למטה דאם הקריבה בא"י יצא, משמע דהוי כפוסט עצמו מכל אחריות, וכ' דצ"ע הטעם לזה.

(ב) **נזיר נמי, האי גברא לצעורי נפשי קא מיכוין, אמר אי סגי' וכו' - הק' תוס' בכתובות** (נו. ד"ה הרי), איך שייך להתנות כן, הא הוי מתנה על מה שכתוב בתורה, דקיי"ל דתנאו בטל ומעשה קיים, וא"כ לכאור' צריך להיות נזיר ממש, ואם אינו מקריב קרבנותיו בבהמ"ק אי"ז כלום. והביא מהר"י דיסד דמה דאמרי' דמתנה עמשכב"ת תנאו בטל, היינו דוקא היכא דהיתה כוונתו לעקור דברי תורה, אבל כאן סבור שיש מצוה בבית חוניו כמו דאי' בבהמ"ק, ואין מתכוין לעקור, ולכן בכה"ג שפיר אמרי' דתנאו קיים, וכיון דא"א להביא קרבנותיו בבית חמיו, א"כ הוי ביטול תנאי וממילא ביטול מעשה, וא"כ אינו נזיר כלל. וע"ע בתוס' בנזיר (יא. ד"ה דהוי) דג"כ הק' כן, ותי' באו"א, דלשון הנודר תרתי משמע, או דהוי נזיר ממש, וא"כ אה"נ, הוי נזיר ולא יצא ע"י הבאת קרבנותיו בבית חוניו, ועוד משמע דכוונתו שלא יהא נזיר כלל, אלא כוונתו לצעורי קא מכוין, ואז אם מגלח בבית חוניו יצא, ואם יקריב קרבנות בבהמ"ק יהי' חולין בעזרה. וא"כ, בזה אמרי' דמלתא תליא

שהיו רשאים להזכיר את השם ככתבו במקדש, אבל אם אינם רוצים להזכיר, רשאים הם להזכיר בכינויו כבמדינה. א"נ י"ל, האי שם בן ארבעים ושנים אותיות, כדמאיר' בקידושין שהיו מבליעים אותו בנעימת אחיהם הכהנים, אבל שם בן ארבע אותיות היו מזכירין אותו אפי' לאחר מותו". וע"ע בשפת אמת שם, דהק' מהא דא' בקידושין (עא.) דר' טרפון שמע הכה"ג מבליע השם בנעימת הכהנים, אף דהי' הרבה זמן אחר שמעון הצדיק. ולכן כ' דלא נמנעו אלא מלברך בשם המפורש בקול רם, אבל היו מבליעים אותו. ועוד כ', דהא דנמנעו מלברך לא הי' מרצונם, אלא דאחר שמעון הצדיק לא היו חכמים כ"כ שיודעים לברך בשם המפורש, אלא קצת יחידים שידעו אותה, ומהם שמע ר' טרפון. אלא דסיים דמלשון הרמב"ם (תפלה י"ד, י') משמע דלגמרי נמנעו אחר מיתת שמעון הצדיק, וצ"ע.

(ז) **הלביש באונקלי, וכו'-** כ' הפיה"מ להרמב"ם, דאין הביאור דעשה העבודה ממש בבגדים אלו, שהרי ודאי א"א לעשות העבודה בלא בגדי הכהונה, אלא רק הגיש אל המזבח להראות לו איך לעבוד, ובשעה זו לבש בגדים אלו.

(א) **רץ לבית המלך ורצו אחריו, כל הראוה אותו אומר זה הוא, זה הוא-** העיר המהרש"א דבדברי ר"מ לא הוזכר כלל חלק זה של המעשה, וביאר דודאי האמינו דחוננו עשה כן מדעת עצמו, ולא חשבו דאולי עשה כן משום עצת שמעי, ולכן הוצרך מיד לברוח. משא"כ במעשה לפי ר' יהודה, אז לא האמינו לשמעני מיד דעשה ע"פ עצת חוננו, ולכן רק אחר שנתברר הדבר ששמעי עשה ע"פ עצת חוננו, ושוב רץ לבית המלך, והיו כל הרואים אותו אומרים שזה הוא המתחייב ולא שמעי. וע"ע בפיה"מ להרמב"ם דהאריך במעשה זה, ובתוך דבריו כ' דבתחלה רץ חוננו לבית המלך כדי שיציל אותו המלך, אבל המלך לא הי' יכול להצילו, לפי שכל העם היו רוצים להורגו, ולכן הי' צריך לרוץ לאלכסנדריא.

(ב) **מדברות שפת כנען-** הק' המהרש"א, הרי לכאור' משמע דלא הדרין על שאר מצוות,

בדיעבד, כמו בעל מום. אלא דהק', מנ"ל זה, הרי קרא לא מוכח דדין זה לעיכובא. ותי' דאולי קרא זה דיחזקאל דהביא הגמ' הוא שינה עליו לעכב [וצ"ע אם שייך לומר שינה עליו לעכב מקרא דדברי קבלה]. וע"ע בלקוטי הלכות (זבח תודה ד"ה הרי) דכ' דמלשון הרמב"ם מבואר דפסול בדיעבד, וכ"כ תוס' בזבחים (כב:). אולם כ' הלקוט"ה דלולי דמסתפינא אמינא דבאמת הפסול הוא רק לכתחלה, שהרי מהגמ' משמע רק דאינו ריח ניחוח לפני' ד', אבל מעיקרא דדינא משמע דהקרבת כשר.

(ו) **במאי, אילימא בשחיטה, מאי איריא שוגג, אפי' מזיד נמי-** העיר השפת אמת, הא מבואר לעיל (עד.) דעיקר החי' של הברייתא הוא דהכהן יכול להקריב קרבן חטאת של הוא עצמו, וזה לא שייך רק בשוגג, וא"כ איך מקשים מאי איריא שוגג, וכ' דקצת יש ליישב.

(ז) **נעשה משרת לעכו"ם-** הק' השפת אמת, אם השחיטה אינו שירות, א"כ כמה נעשה משרת לע"ז, ע"ש מש"כ, ולבסוף הניח בצ"ע. וכ' העולת שלמה דכיון דעבד במזיד, א"כ נעשה עבד לע"ז, וא"כ בזה ודאי פסול מעבודה. וכ' דמדברי ר' גרשום משמע דגרס דנעשה "כומר" לע"ז, וזה ניחא טפי.

(ח) **וצריכא, דאי אשמעינן הך קמייתא, וכו'-** הק' היד דוד בשם הלחם רב, מה שייך להק' למה צריכין מח' דשחיטה, הרי בשאר דינים הוי מחלוקתם בשוגג, ובמזיד מודו דאסור, ובשחיטה המח' הוא במזיד, אבל בשוגג מודו דמותר, וא"כ פשוט דצריך להביא המח' דשחיטה. ותי' הי"ד דהגמ' סבר דבשחיטת שוגג ליכא למטעי, דפשיטא דהוי ריח ניחוח, ורק שחיטה במזיד, שהוא דמיא לאינך בשוגג, בזה שייך פלוגתא, ובהא הוה סבר הגמ' דליכא למטעי בזה, דאם יש מח' לענין השתחוי' בשוגג, מסתבר שיש מח' גם בשחיטה במזיד, וע"ז עושין צריכותא.

(ט) **ונמנעו אחיו הכהנים מלברך בשם-** הק' התוס' רי"ד ביומא (לט:), "וכי יכולין למנוע, והכתי' ושמו את שמי, המיוחד לי, דהיינו ביו"ד ה"א, וכדתנן במקדש היו מזכירין את השם ככתבו. וי"ל, אינו חובה אלא רשות,

קיץ תשפ"ו

אלא שלא לעבוד ע"ז, וא"כ מ"ש דלמד אותן
לדבר שפת ישראל. ותי' משום דאינו דומה
שבועה לד' בכינוי של נכרים כמו שבועה
בלשון הקודש, ולזה אמר שהיו מדברות
שפת ישראל כשהיו נשבעים לד' שלא יעבדו
ע"ז.